

KARANLIK ÜÇLÜ KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ İLE ÇOCUKLUK ÇAĞI RUHSAL TRAVMALARI ARASINDA SAVUNMA MEKANİZMALARININ ARACI ROLÜ

Mediating Role Of Defense Mechanisms Between Dark Triad Personality Traits And Childhood Mental Traumas

Reference: Vural, D.L. 2020). "Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri İle Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları Arasında Savunma Mekanizmalarının Aracı Rolü", International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal, (Issn:2630-631X) 6(36): 1734-1743.

Duru Lebibe VURAL

İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Psikoloji ABD, İstanbul/Türkiye

ÖZET

Bu çalışma "Karanlık Üçlü" ile ifade edilen Narsizm, Makyavelizm ve Psikopatoloji kişilik özelliklerine sahip bireylerin çocukluk dönemi itibarıyla geliştirdiği savunma mekanizmaları ile çocukluk çağı travmasından etkilenip etkilenmediğini ölçmeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın örneklemini 18 yaş üstü 205 katılımcı (131 kadın ve 74 erkek) oluşturmaktadır. Veri toplama araçları olarak Kısa Karanlık Üçlü Ölçeği, Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları Ölçeği, Savunma Biçimleri Testi ve Demografik Bilgi Formu kullanılmıştır. Analiz sonucunda çocukluk çağı ruhsal travma ölçeğinin karanlık üçlü ölçeğini yordamadığı belirlenmiştir. Ölçeklerin toplam puanları üzerinden yapılan ilişki analizine göre savunma biçimleri ölçeği ile karanlık üçlü ölçeği arasında orta düzeyde bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Araştırmanın bir diğer hipotezi olan çocukluk çağı ruhsal travma ölçeği ile karanlık üçlü ölçeği arasında herhangi bir ilişki olmadığı belirlenmiştir. Aynı şekilde savunma biçimleri ile çocukluk çağı ruhsal travma ölçeği arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Karanlık Üçlü Kişilik Özelliği, Çocukluk Çağı Ruhsal Travma, Savunma Mekanizmaları.

ABSTRACT

This study aims to find out the possible effects of childhood traumas on defense mechanisms that are developed by individuals who have dark triad personality traits, Narcissism, Machiavellianism, and Psychopathy. In this study, there are 205 participants, all of them over 18 years old (131 women and 74 men). As data collection tools, Short Dark Triad Scale, Childhood Mental Traumas Scale, Defense Mechanism Test, and Demographic Information Form were used. As a result, there was not any meaningful effect of the Childhood Mental Traumas Scale on Dark Triad Personality Scale. According to the correlation analysis which was implemented from the results of the total scores of the scales, there was a moderate level of relationship between the Dark Triad Scale and the Defense Mechanism Scale. As another subject of the study, there was not any significant relationship between Childhood Mental Traumas Scale and Dark Triad Personality Scale. Same way, according to the results of the study there was not any relationship between Defense Mechanism Scale and Childhood Mental Traumas Scale as well.

Keywords: The Dark Triad, Childhood Mental Traumas, Defense Mechanisms.

1. GİRİŞ

Bu çalışmanın amacı, çocukluk çağında herhangi bir ruhsal travmaya maruz kalmış bireylerin, karanlık üçlü kişilik özelliği geliştirmesinde savunma mekanizmalarının aracı rolüne dikkat çekmektir. Bu amaç ışığında, öncelikle araştırmanın konusuna yönelik literatür taraması yapılarak konu hakkında yapılan çalışmalar incelenmiştir. Yapılan çalışmalar referans alınarak karanlık üçlü kişilik özellikleri, çocukluk çağı ruhsal travmaları ve savunma mekanizmaları hakkında genel bilgiler verilmiş, her bir konu kendi alt boyutlarıyla detaylı olarak açıklanmıştır. Karanlık üçlü kişilik özellikleri, makyavelizm, subklinik narsisizm ve subklinik psikopati alt boyutlarından oluşmaktadır. Çocukluk çağı ruhsal travmaları fiziksel istismar, duygusal istismar, cinsel istismar, fiziksel ihmal ve duygusal ihmal alt boyutlarından oluşmaktadır. Ancak yapılan araştırmalar sonucunda ölçekte yer almasa da cinsel ihmal ve eğitim ihmali konularına da açıklık kazandırılmıştır. Savunma mekanizmaları ilkel, nevrotik ve olgun savunmalar olarak üç alt boyuttan oluşmaktadır. İlkel mekanizmalar; yansıtma, pasif saldırganlık, dışa vurma, yalıtım, değersizleştirme, otistik fantezi, inkar, yer değiştirme, çözülme, bölme, neden bulma ve bedenselleştirme mekanizmalarını kapsamaktadır. Nevrotik mekanizmalar; yapma/bozma,

özdeşleşme, idealleştirme ve karşıt tepki geliştirme mekanizmalarından oluşur. Olgun mekanizmaları ise; yüceltme, mizah, beklenti ve bastırma mekanizmalarını içermektedir.

Bu çalışma, halihazırda birçok araştırmacı tarafından incelenen karanlık üçlü ile çocukluk travmalarının etkileşimine vurgu yapmaktadır. Verilerin analizi bağlamında bu araştırma, elde edilen sonuçlar ne olursa olsun değişkenler arasındaki ilişkiye dikkat çekmiş olacaktır. Bu bakımdan literatüre sağlanacak farklı bir bakış açısı ile paralel konular üzerinde yapılacak yeni araştırmalara ön ayak olabileme özelliği gösterecektir.

Karanlık üçlü kişiliği bir patolojik rahatsızlık ifade etmeksizin, kişilik özellikleri arasında kötü sayılabilecek nitelikler barındırmasıyla bilinmektedir. İlk kez Paulhus ve Williams (2002) tarafından ileri sürülen karanlık üçlü kişilik özellikleri genel manada duygusuzluk, şiddete yatkın davranışlar, kötü ve zarar verici düşünce yapıları ve tutarsız yaklaşımlar içermektedir. Ortak olarak bu özellikleri gösteren kişilikler, makyavelizm, subklinik narsisizm ve subklinik psikopatidir (Furnham, Richards, Paulhus, 2013).

Makyavelizm, Niccola Machiavelli'nin amaca yönelik yapılan her durumun meşru sayılabileceği düşüncesinden doğmuştur. Bu düşünce, bireylerin çıkarlarına yönelik davrandıkları ve bu durumu ahlaki olarak nitelendirdikleri felsefi bir yaklaşımdır (Güney ve Mandacı, 2009). Makyavelizm, sinsilik, sömürme, empatiden uzak, kibirli, kaba ve serinkanlı kişilik özelliklerini içermektedir (Hodson, Hogg, Macinnis, 2009).

Subklinik narsisizm, Antik Yunan karakteri Narcissus'un gölde kendi yansımını gördüğü an kendisine aşık olması hikayesinden doğmuştur. Bu kavram, kişinin kendine olan hayranlığı karşısında kimseyi beğenememesi, kendini abartı oranda diğer bireylerden üstün görmesi, kıskançlık besleme, beğenilme ve sevilme arzusu içinde olma gibi özellikleri ifade etmektedir (Kring, Johnson, Davison, Neale, 2017). Ancak bütün bu davranışların altında yatan müthiş bir yalnızlık duygusu, güven eksiliği ve değersizlik hissidir (Ozan, Kırkpınar, Aydın, Fidan ve Oral, 2008).

Subklinik psikopati, kişilik bozukluklarının ifadesinde kullanılan antisosyal kişilik bozukluğunun ilk adlandırmasıdır (Barlak, 2012). Subklinik psikopati Cleckley'in tanımıyla duygusuzluk olarak ifade edilmektedir. Bu kişiliğin taşıdığı özellikler, şiddete yönelik davranışlar, güven vermeme, yalancılık, dolandırıcılık, kural tanımazlık ve en önemlisi vicdan ve pişmanlık duygusundan yoksunluk olarak tanımlanmaktadır (Kring, Johnson, Davison, Neale, 2017).

Çocukluk çağı ruhsal travmaları 18 yaşını doldurmamış her kişinin, maruz kaldığı fiziksel, duygusal ve cinsel her türlü istismarı ve ihmali kapasamaktadır (Tıraşçı ve Gören, 2007, Doğruer, 2019). Travma ise; bireyi oldukça korkutan ve anlık oluveren durumların kişide yarattığı etkilerdir (Akt: Bahadır, 2019). İstismar kasti davranışları ifade ederken; ihmali görmezden gelme ve ilgilenmeme durumlarını ifade etmektedir.

İstismar türleri; fiziksel istismar, duygusal istismar ve cinsel istismar şeklindedir. Fiziksel istismar, herhangi bir çocuğun kaza olmadan yaralanması olarak tanımlanır. Fiziksel ihmalin tespiti, çocuğun vücudunda görülen morluklar, yanıklar, el izleri, kanamalar, kırıklar, yırtılmalar ve nesne izleri ile yapılabilmektedir (Tıraşçı, Gören, 2007). Duygusal istismar, çocuğun sevgiden ve güven ihtiyacından mahrum bırakılması, çocuğa yüklenen değersizlik hissi, her türlü olumsuz söz ve davranışlar olarak tanımlanır (Uğurlu, Gülsen, 2014). Duygusal travmaların yanı sıra fiziksel ve cinsel travmaların sonucu da aynı zamanda duygusal travmaya sebep olmaktadır. Bu travma türünün anlaşılması, çocuğun yalnızlaşması, şiddet göstermesi, davranış tutarsızlığı ve öğrenme zorluğu göstermesi ve benzeri davranışlar ile mümkündür (Tıraşçı, Gören, 2007). Cinsel istismar ise, çocuğun cinsel yönden kullanılması olarak özetlenebilir. Bu kullanım cinsel sohbet, izletme, dokunma ve dokundurma, temas ve tecavüz gibi her türlü cinsel aktiviteyi kapsamaktadır (Aktepe, 2009; Saner, 2016).

İhmal türleri; fiziksel ihmal ve duygusal ihmal şeklindedir. Fiziksel ihmal, çocuğun barınma ve beslenme gibi gerekli ihtiyaçlarının karşılanmaması olarak ifade edilmektedir (Acehan, Bilen, Ay, Gülen, Avcı, İçme, 2013). Duygusal ihmal ise, çocuğa ihtiyaç duyduğu sevginin ve güvenin verilmemesi şeklinde özetlenebilir.

İlk olarak Freud tarafından ileri sürülen savunma mekanizmaları, egonun endişe yaşadığı durumlarda bu endişeden uzaklaşabilmesini sağlayan psikolojik süreçleri ifade etmektedir (Yılmaz, Gençöz, Ak, 2007). Savunma mekanizmaları üç alt boyuttan oluşmaktadır. Bunlar; immatür/ilkel savunmalar, nevrotik savunmalar ve matür/olgun savunmalar şeklindedir. İlkel mekanizmalar, en basit savunmaları içerir. Kişinin var oluşundan itibaren görülmeye başlar ve çevre ile uyum sağlamada yetersiz kalan mekanizmaları temsil eder. (Vaillant, 1971). Bu savunma mekanizmaları, yansıtma, pasif saldırganlık, dışa vurma, yalıtım, değersizleştirme, otistik fantezi, inkar, yer değiştirme, çözülme, bölme, neden bulma ve bedenselleştirme. Nevrotik savunma mekanizmaları, genel anlamda fazla stres karşısında kullanılan mekanizmalardır (Vaillant, 1971). Bunlar; yapma/bozma, özdeşleşme, idealleştirme ve karşıt tepki geliştirmedir. Olgun savunma mekanizmaları ise kişinin içsel ve çevresel uyumu arasında denge kurabilmesine yardımcı olan mekanizmalarıdır. Bunlar da; yüceltme, mizah, beklenti ve bastırma mekanizmalarından oluşur.

Değişkenler göz önünde bulundurularak karanlık üçlü kişilik özellikleri ile çocukluk çağı ruhsal travmaları arasında bir ilişki olup olmadığına bakmak için korelasyon analizi yapılmıştır. İlişkisel analiz yapılırken karanlık üçlü ile çocukluk travmalarının istismar ve ihmal alt ölçeklerinde anlamlı bir ilişki aranmıştır. Bu travmaların karanlık üçlü oluşumunu yordama durumuna bakmak için regresyon analizi uygulanmıştır. Analizlerde savunma mekanizmalarının nevrotik ve ilkel mekanizmalarının aracı rol oynayıp oynamadığı araştırılmıştır.

1.1 ARAŞTIRMA

Bu bölümde araştırmanın yöntemi ve yapılan araştırma sürecinde kullanılmış olan ölçeklere dair bilgilendirme yapılacaktır.

1.1.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışma çocukluk çağına bir veya birden çok ruhsal travmaya maruz kalmış bireylerin, karanlık üçlü kişilik geliştirmesinde savunma mekanizmalarının rolünün ne olduğu ve ne derecede etkili olduğunu anlamayı amaçlamaktadır. “Karanlık Üçlü” ile ifade edilen Narsizm, Makyavelizm ve Psikopati kişilik özellikleri bulunan bireylerin çocukluk dönemi itibarıyla geliştirdiği savunma mekanizmaları ile çocukluk çağı travmasından etkilenip etkilenmediğini görmeye yönelik araştırmalar yapılmıştır. Aynı zamanda Karanlık Üçlü kişilik özelliklerinin oluşması üzerinde çocukluk çağı travmalarının etkisi varsa bu konuda çalışmalara yönelerek herhangi bir psikopatolojik bulguya rastlandığı takdirde gerekli tedbirlerin alınmasıyla Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri oluşmasının önlenebilirlik düzeyini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

1.1.2. Araştırma Hipotezleri

Hipotez 1: Çocukluk çağı ruhsal travmaları ile karanlık üçlü kişilik özellikleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H.1.a: Karanlık üçlü ile çocukluk çağı ruhsal travmalarından istismar ile arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H.1.b: Karanlık üçlü ile çocukluk çağı ruhsal travmalarından ihmal ile arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Hipotez 2 : Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları Karanlık Üçlü Kişilik Özelliklerini anlamlı şekilde yordar.

Hipotez 3: Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları ile karanlık üçlü kişilik özellikleri arasında nevrotik savunma mekanizmaları aracı rol oynar.

Hipotez 4: Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları ile karanlık üçlü kişilik özellikleri arasında immatur savunma mekanizmaları aracı rol oynar.

1.1.3. Araştırma Problemleri

Karanlık üçlü kişilik özellikleri ile çocukluk çağı travmaları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Karanlık Üçlü ile Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları arasında savunma mekanizmalarının aracı rolü nedir?

1.1.3.1. Araştırma Alt Problemleri

Çalışmanın amacı doğrultusunda şu sorulara yanıt aranacaktır:

Karanlık üçlü kişilik özellikleri ile çocukluk çağı travmaları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Karanlık üçlü kişilik özellikleri oluşumunda çocukluk çağı travmasının etkisi var mıdır?

Karanlık Üçlü ile Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları arasında nevrotik ve immatür savunma Mekanizmalarının aracı rolü nedir?

1.1.4. Araştırmanın Önemi

Bu araştırmanın ışığında, halihazırda birçok araştırmacı tarafından ele alınan çocukluk çağı travması konusunun karanlık üçlü kişilik özellikleri ile etkileşimi araştırılmaktadır. İlişkinin incelenmesi ve sonuçların analiz edilmesi durumunda, bu araştırmadan çıkacak sonuçlar her ne olursa olsun, çocukluk çağı travması ve karanlık üçlü kişilik özelliği arasındaki ilişkiye dikkat çekmiş olacaktır. Bu noktada, araştırma literatüre yeni bir bakış açısı sağlayacak ve gelecekte bu konu üzerinden yapılacak araştırmalara ön ayak olabileceği gösterecektir.

2. YÖNTEM

2.1. Ankete Yönelik Temel Bilgiler

2.1.1. Örneklem

Yapılan araştırmanın örneklemini, 2020 yılı içerisinde Türkiye’de yaşayan ve araştırmaya gönüllü olarak katılan 18 yaş üstü 205 kişi oluşturmaktadır. Veri toplama sürecinde 266 veri toplanmış ancak yapılan analizler sonucunda kullanılabilir veri sayısı 205 veriye indirgenmiştir.

2.1.2. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veri toplama amacı doğrultusunda gönüllü katılımcılara, Demografik Bilgi Formu, Kısa Karanlık Üçlü Ölçeği, Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği ve Savunma Biçimleri Testi uygulanmıştır. Kısa Karanlık Üçlü Ölçeği, Jones ve Paulhus (2002) tarafından geliştirilmiş, Türkçe geçerlilik ve güvenilirliği Ermiş, Şahin ve Demirus (2018) tarafından yapılmıştır. Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı Makyavelizm için 0.71, Narsisizm için 0.71 ve Psikopati için 0.77 olarak bulunmuştur. Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği Bernstein (1994) tarafından geliştirilmiş, Türkçe uyarlaması Şar, Öztürk ve İkikardeş (2012) tarafından yapılmıştır. Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı 0.93 olarak bulunmuştur. Savunma Biçimleri Testi, Bond ve arkadaşları (1983) tarafından geliştirilmiş, ancak son formuna düzenlenmesi Andrews ve arkadaşları tarafından yapılmıştır. Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması Yılmaz, Gençöz ve Ak tarafından yapılan ölçeğin Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı immatür savunma biçimi için 0.83, nevrotik savunma biçimi için 0.61 ve matür savunma biçimi için 0.70 olarak bulunmuştur.

3. BULGULAR

3.1. Demografik Özelliklerle İlgili Bulgular

Örneklem grubunu oluşturan katılımcıların 131’i kadın (%36,6) ve 74’ü (%63,4) erkektir.

Katılımcıların yaş kriterlerine yalnızca 18 yaş üstü olma sınırlaması getirilmiştir. Katılımcıların %58’i (%40’ı kadın, %68,5’i erkek) 18-28 yaş aralığında, %22,9’u (%30,7’si kadın, %18,5’i erkek) 29-39 yaş aralığında, %13,7’si (%16’sı kadın, %12,3’ü erkek) 40-50 yaş aralığında, %4,4’ü (%10,7’si kadın, %0,8’i erkek) 51-61 yaş aralığında, %1’i ise (%2,7’si kadın, %0 erkek) 61 ve üzeri yaş düzeyinde yer almaktadır.

Katılımcıların %37,6'sı (%46,7'si kadın, %32,3'ü erkek) evli, %62,4'ü (53,3'ü kadın, %67,7'si erkek) bekarıdır.

İş durumları %51,2'si (%82,7'si kadın, %33,1'i erkek) çalışan, %48,8'i (%17,3'ü kadın, %66,9'u erkek) çalışmayan şeklindedir.

Eğitim düzeyi oranları, lise ve altı eğitim düzeyi için %22,4 (%25,3'ü kadın, %20,8'i erkek), ön lisans için %14,1 (%13,3'ü kadın, %14,6'sı erkek), lisans için %52,7 (%52'si kadın, %53,1'i erkek), yüksek lisans için %7,3 (%5,3'ü kadın, %8,5'i erkek), doktora ve üstü eğitim düzeyi için %3,4 (%4'ü kadın, %3,1'i erkek) şeklindedir.

Katılımcılardan; alkol kullanmayanlar %76,6 (%61,3'ü kadın, %85,4'ü erkek), nadiren kullananlar %17,6 (%25,3'ü kadın, %13,1'i erkek), ayda bir kullananlar %2,4 (%5,3'ü kadın, %0,8'i erkek), haftada bir kullananlar %2,4 (%5,3'ü kadın, %0,8'i erkek), günde bir kullananlar %1 (%2,7'si kadın, %0 erkek) oranındadır.

Toplamda %64,4 (%46,7'si kadın, %74,6'sı erkek) kişi sigara kullanmıyor, %4,9'u (%10,7'si kadın, %1,5'i erkek) bırakmış, %6,3'ü (%6,7'si kadın, %6,2'si erkek) tek tük kullanıcı, %6,3'ü (%5,3'ü kadın, %6,9'u erkek) haftada bir paket, %18'i (%30,7'si kadın, %10,8'i erkek) günde bir paket kullanmaktadır.

Katılımcıların %29,8'i (%41,3'ü kadın, %23,1'i erkek) kendisine ait evlerde, %38,5'i (%26,7'si kadın, %45,4'ü erkek) ailesine ait evlerde, %1,5'i (%4'ü kadın, %0 erkek) tanıdığına ait evlerde, %28,8'i (%25,3'ü kadın, %30,8'i erkek) kirada ve %1,5'i de (%2,7'si kadın, %0,8'i erkek) borç olarak emanet evlerde konakladığı görülmektedir.

Katılımcıların gelir durumu göz önünde bulundurulduğunda belirli bir geliri olmayan kişiler toplamda %31,7 (%14,7'si kadın, %41,5'i erkek), asgari ücret altı geliri olanlar %5,9 (%1,3'ü kadın, %8,5'i erkek), asgari ücret alanlar %18,5 (%20'si kadın, %17,7'si erkek), asgari ücretin iki katı geliri olanlar %21 (%28'i kadın, 16,9'u erkek) ve asgari ücretin iki katından daha fazla geliri olanlar ise %22,9 (%36'sı kadın, %15,4'ü erkek) oranındadır.

Hayatınızın çoğunluğunu geçirdiğiniz yer sorusuna verilen cevaplarda bu oranlar, %31,7'sinin (%16'sı kadın, %40,8'i erkek) büyükşehir, %55,6'sının (%65,3'ü kadın, %50'si erkek) şehir, %3,9'unun (2,7'si kadın, 4,6'sı erkek) kasaba, %2,4'ünün (%5,3'ü kadın, %0,8'i erkek) köy, %6,3'ünün (%10,7'si kadın, 3,8'i erkek) büyükşehir, şehir, kasaba ve köy karışımı şeklindedir.

Katılımcıların ebeveyn yaşam durumlarına bakıldığında, %46,3'ünün (%86,7'si kadın, %96,2'si erkek) annesi sağ, %3,4'ünün (%12'si kadın, %3,8'i erkek) annesi vefat etmiş; %44,4'ünün (%81,3'ü kadın, %93,1'i erkek) babası sağ, %4,9'unun (%17,3'ü kadın, %5,4'ü erkek) babası vefat etmiş, %1'i (%2,7'si kadın, %1,5'i erkek) ise bilinmemektedir.

Sizi büyüten ve bakımınızdan sorumlu olan kişiler kimlerdir? Sorusuna verilen yanıtlarda oranlar şu şekildedir: %94,7'sinin (%94,7'si kadın, %97,7'si erkek) bakımı anne-baba tarafından, %3,3'ünün (%5,3'ü kadın, %2,3'ü erkek) bakımı 1. derece akraba tarafından, %0,5'inin (%0 kadın, %0,8'i erkek) bakımı bakıcı tarafından, %0,5'inin (%1,3'ü kadın, %0 erkek) bakımı yurtlar tarafından, %1'inin (%1,3'ü kadın, %0,8'i erkek) bakımı ise diğer kişiler tarafından sağlanmıştır.

Çocuğunuz var mı? Sorusuna gelen evet yanıtları toplamda %35,1 (%42,7'si kadın, %30,8'erkek), hayır yanıtları %64,9 (57,3'ü kadın, %69,2'si erkek) oranındadır. 1 çocuğu olan katılımcı oranı %34,7 (%34,4'ü kadın, %35'i erkek), 2 çocuğu olanlar %41,7 (%50'si kadın, %35'i erkek), 3 çocuğu olanlar %20,8 (%9,4'ü kadın, %30'u erkek), 4 çocuğu olanlar %1,4 (%3,1'i kadın, %0 erkek), 5 çocuğu olanlar ise %1,4 (%3,1'i kadın, %0 erkek) oranındadır.

Herhangi bir psikolojik rahatsızlığı olan katılımcı oranı %3,9 (%5,3'ü kadın, %3,1'i erkek), olmayan katılımcı oranı ise %96,1'dir (%94,7'si kadın, %96,9'u erkek). Çocukken psikolojik yardım alanlar %4,4 (%1,3'ü kadın, %6,2'si erkek), almayanlar %95,6 (%98,7'si kadın, 93,8'i erkek) oranındadır.

Şu an psikolojik yardım alıyor musunuz? Sorusuna verilen yanıtlar %2,9 (%2,7'si kadın, %3,1'i erkek) oranında evetken; %97,1 (%97,3'ü kadın, %96,9'u erkek) oranında hayır şeklinde olmuştur.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu çalışma çocukluk çağında bir veya birden çok ruhsal travmaya maruz kalmış bireylerin, karanlık üçlü kişilik geliştirmesinde savunma mekanizmalarının rolünün ne olduğu ve ne derecede etkili olduğunu anlamayı amaçlamaktadır. “Karanlık Üçlü” ile ifade edilen Narsizm, Makyavelizm ve Psikopati kişilik özellikleri bulunan bireylerin çocukluk dönemi itibarıyla geliştirdiği savunma mekanizmaları ile çocukluk çağı travmasından etkilenip etkilenmediğini görmeye yönelik araştırmalar yapılmıştır. Araştırma konusuna paralel literatürler gözden geçirilerek uygulanan teknikler dikkate alınmıştır.

Araştırma için yapılan anketlerden edinilen verilere uygulanan istatistiksel analiz bulgular “Çocukluk çağı ruhsal travmaları ile karanlık üçlü kişilik özellikleri arasında anlamlı bir ilişki vardır” hipotezinin doğrulanmadığını göstermiştir (Bkz., Tablo17). Bu bakımdan karanlık üçlü ölçeğinin çocukluk çağı ruhsal travması ölçeğinin alt boyutları, fiziksel istismar, duygusal istismar, cinsel istismar, fiziksel ihmal ve duygusal ihmal alt ölçeği ile de anlamlı bir ilişki göstermemektedir (Bkz., Tablo18).

Çalışma alanı uluslararası bir yaygınlıkta olmasına rağmen karanlık üçlü üzerine ülkemizde çok fazla çalışma görülmemektedir. Yapılan çalışmalara bakıldığında bu kişilik özelliklerinin en genel manada örgütsel alanda çalışılması, bu araştırma için literatür bağlamında bir sınır getirmektedir.

Tez çalışmasına yönelik ileri sürülen “Çocukluk çağı ruhsal travmaları karanlık üçlü kişilik özelliklerini anlamlı şekilde yordar” hipotezinin doğrulanmadığı görülmektedir (Bkz., Tablo17). Analizlerde standardize edilmiş β katsayısına göre karanlık üçlü ölçeği üzerine yordayıcılıkları negatif yönde olanlar fiziksel istismar, fiziksel ihmal ve duygusal ihmal alt ölçekleri; pozitif yönde olanlar duygusal istismar ve cinsel istismar alt ölçekleridir. Ancak duygusal istismar ve cinsel istismar alt boyutlarının yordayıcı rolünün çok düşük olması bu hipotezin anlamlı şekilde yordandığını ifade etmektedir. Karanlık üçlü özelliklerinin iş tatminini etkileme düzeyi üzerine yapılan bir çalışma gönüllü katılımcılardan toplamda 204 geçerli anket üzerine değerlendirilmiştir. Verilere uygulanan analizler sonucunda negatif yönde ve zayıf düzeyde ilişkiler saptanmıştır (Özsoy, Ardıç, 2017). Bu hipotezin, paralel sayıda geçerli ankete ulaşılması sebebiyle doğrulanmadığı düşünülmektedir. Bu varsayıma, örneklem sayısının yüksek tutulduğu benzer çalışmalarda pozitif yönlü ilişkiler saptanması sonucunda varılmıştır. Örneğin bir çalışma kişiliğin karanlık yönünün iş tutumlarını etkileme düzeyinde psikolojik sözleşmenin düzenleyici rolüne dikkat çekmiştir. Yapılan çalışma sonucunda faktör analizi, korelasyon ve regresyon analizleri ile anlamlı sonuçlar elde edildiği görülmüştür (Kanten, Yeşiltaş, Arslan, 2015). Bir başka çalışma yöneticilerin tükenmişlik düzeylerini incelemiş, karanlık üçlü ile tükenmişlik düzeyi arasında pozitif ilişki saptanmıştır (Özsoy, 2019). Dolayısıyla Özsoy ve Ardıç tarafından hazırlanan çalışmanın, belirtilen nitelikler sebebiyle bu araştırma sonucunu destekler nitelikte olduğu düşünülmektedir.

Çalışmada, verilere uygulanan 3 aşamalı regresyon analizler, çocukluk çağı ruhsal travmaları ile karanlık üçlü kişilik özellikleri arasında nevrotik savunma mekanizmalarının aracı rol oynamadığını saptamaktadır. Çünkü çocukluk çağı travmalarının ilk iki aşamada da anlamlı bir rolü bulunmamıştır (Bkz., Tablo19). Aynı değişkenler üzerinde immatür savunma mekanizmalarının aracı rolü için de 3 aşamalı regresyon analizi uygulanmıştır. Yapılan analizin sonucuna göre, ilk aşamada savunma biçimi, çocukluk çağı travma ölçeği ile anlamlı bir ilişki gösterirken karanlık üçlü ölçeği ile anlamlı bir ilişki göstermemiştir. Bu nedenle karanlık üçlü ölçeğinin çocukluk çağı ruhsal travma ölçeği tarafından yordanmasında immatür savunma biçiminin aracı rol oynamadığı söylenebilir. Çocukluk çağı ruhsal travma ölçeği sadece immatür savunma biçimini yordamaktadır (Bkz., Tablo20). Brody ve Carson'ın araştırması doğrultusunda ergenlerle yapılan çalışmada immatür savunma mekanizmalarının yoğun kullanımları bu sonucu destekler niteliktedir (Brody,

Carson, 2012). Uygulanan ölçeklerin kendi aralarında birbirlerinin alt ölçekleri ile ilişkilerine bakıldığında çok zayıf dahi olsa ilişkilerinin olduğu belirlenmiştir. İlişki yönlerinin aynı yönde olduğu yani bir ölçeğe ait alt ölçeklerin farklı ölçekler üzerinde zayıf düzeyde de olsa pozitif etkisinin olduğu belirlenmiştir. Sadece savunma biçimleri ölçeğinin alt ölçeği olan matür savunma biçimlerinin çocukluk çağı ruhsal travma ölçeği üzerinde zayıf düzeyde negatif etkisi olduğu gözlemlenmiştir. Kişinin kendine zarar verme davranışlarında kullanılan immatür savunma biçimlerinin sıklığı ile matür savunmaların seyrekliği de bu yordamayı kısmen ifade etmektedir (Öztürk, Derin, Okudan, 2020).

Ölçeklerin demografik formları üzerine yapılan analizlerde karanlık üçlü kişilik özelliklerinin daha sık 18-28 yaş grubunda görüldüğü ifade edilebilirken 61 ve üstü yaş gruplarında daha seyrek görüldüğü belirtilebilir. Diğer demografik özelliklere bakıldığında, cinsiyetin karanlık üçlü üzerinde bir etkisi olmadığı belirtilebilir. Literatüre bakıldığında, karanlık üçlü üzerinde cinsiyetin etkisi olduğu görülen çalışmalar (Lee, Ashton, 2005; Koenig ve Tost, 2010) söz konusuysen; etkisi bulunamayan çalışmalar da (Saltoğlu, 2018; Özer, Uğurluoğlu, Kahraman, Avcı, 2016) söz konusudur. Bu ayrımın önemli unsuru uluslararası değişiklik göstermesidir. Uluslararası çalışmalarda cinsiyet bazında karanlık üçlünün erkeklerde kadınlardan daha yoğun görüldüğü ifade edilirken; Türkiye’de anlamlı bir fark görülmediği belirtilmiştir (Tozar, 2019). Demografik değişkenlerden medeni durum için bekar insanların evli insanlara kıyasla daha fazla karanlık üçlü kişilik özelliklerine sahip olduğu belirtilebilir. Eğitim durumuna bakıldığında önlisans, lise ve altı eğitim düzeyi ortalamalarının karanlık üçlü kişilik özelliklerinde diğer eğitim düzeylerine oranla yüksek olduğu ifade edilebilir. Uygulanan analizler yaşama ortamı açısından değerlendirildiğinde karanlık üçlü kişilik özelliklerinin en sık yurtlarda kalan kişilerde gözlemlendiği ifade edilebilir. Bu bağlamda karanlık üçlünün özelliklerinden; duygusal anlamda soğukluk, şiddete yönelik davranış eğilimleri, tutarsız davranışlar ve art niyetli tavırlarının (Paulhus ve Williams, 2002) yurt yetişme tarzları ile paralellik gösterebileceği düşünülebilir. Karanlık üçlünün en seyrek aile ortamında olması da bu durumu destekler niteliktedir. Aynı zamanda karanlık üçlü kişilik özelliklerini, herhangi bir psikolojik rahatsızlığı olan kişilerin, rahatsızlığı olmayan kişilere oranla daha sık gösterdiği ifade edilebilir.

Çocukluk çağı ruhsal travmaları verilerinden elde edilen analizlerde, cinsiyetin çocukluk çağı travmalarında bir etkisi olduğu ve kadınlarda erkeklerden daha fazla görüldüğü ifade edilebilir. Yapılan bir çalışmada çocukluk çağı travmalarının cinsiyet bazında etkisi olduğu ifade edilirken, duygusal istismar alt boyutunun kadınlarda, fiziksel istismar alt boyutunun ise erkeklerde daha yüksek oranda görüldüğü belirtilmiştir (Öztürk, Derin, Okudan). Ancak konuya paralel pek çok çalışma göz önüne alındığında cinsiyet odaklı oldukça farklı sonuçlara rastlanılmıştır (Rezan, Eroğul, 2012). Aynı zamanda alkol kullanım zaman aralıklarının çocukluk çağı travması bakımından bir fark oluşturmadığı, sigara kullanımını bırakmış kişilerde daha sık görüldüğü, yerleşkelerin çocukluk çağı travması üzerinde bir etkisi olmadığı ifade edilebilir. Çocukluk çağı travmasının en sık yurtda kalan kişilerde görüldüğü belirtilebilir, bu ise çocuğun yetiştirilme tarzında ailenin rolüne dikkat çekmektedir. Yapılan çalışmalar, cinsiyet farklılıklarının olmasında da yetiştirme tarzının önemine vurgu yapmaktadır (Öztürk, 2003). Son olarak çocukluk travmalarının herhangi bir psikolojik rahatsızlığı bulunan ve psikolojik yardım aldığını belirten katılımcılarda yüksek olduğu ifade edilebilir.

Savunma biçimleri ortalamaları incelendiğinde, yaş kategorisine göre yaş ilerledikçe ortalama düşme eğilimi göstermektedir. Bununla birlikte daha homojen ve istikrarlı bir yapı ortaya çıkmaktadır. Savunma biçimleri kullanım oranının cinsiyet bazlı etkisine bakıldığında, erkek katılımcıların reflekslerinin, kadın katılımcılara oranla güçlü olduğu belirtilebilir. Ancak yapılan çalışmalar savunma biçimlerini yalnızca biyolojik cinsiyet bağlamında ele almamış, toplumsal cinsiyete de dikkat çekmiştir (West, 2018; Hafizoğlu, 2019). Örneğin çalışmaların yapıldığı ülke ve toplumun sahip olduğu kültür kadına ve erkeğe atfedilen roller bakımından önem teşkil etmektedir. Kız çocukları ve erkek çocuklarının büyüme şekillerinden toplumsal rollerine, sevinçlerinden

endişelerine ve özgür yaşamdan empoze edilmelerine kadar birçok durumun bu faktörleri etkilediği ifade edilebilir. Weinberg (1989) tarafından yapılan bir çalışmada, toplumsal roller çerçevesinde kadınların anksiyete düzeylerinin erkeklerden yüksek olduğu ve kadınlarının kendilerini koruma ihtiyacı duyduğunu ifade etmektedir. Bir başka çalışma ise kadınların çevresel yaşama karşı anksiyete duymalarının temelinde çocukluk çağı travmaları olduğunu ileri sürmektedir (Dam, Korver- Nieberg, Velthorst, Meijer, Haan, 2014). Eğitim düzeyi kategorisinde en yüksek ortalamalar önlisans, lise ve altı düzeyine aittir. Bu bakımdan eğitim düzeyinin savunma biçimleri üzerinde etkisi olduğu belirtilebilir. Herhangi bir psikolojik rahatsızlığı bulunan kişilerin, savunma biçimleri reflekslerinin yüksek olduğu ifade edilirken; savunma biçimlerinin çocukken psikolojik yardım alma durumuna göre bir değişkenlik göstermediği belirtilebilir. Bununla beraber halihazırda psikolojik yardım alan kişilerin savunma biçimleri kullanma düzeyi yardım almayanlara göre yüksek olarak ifade edilebilir.

Sonuç olarak çocukluk çağı ruhsal travma ölçeği ve alt ölçeklerinin, karanlık üçlü ölçeğini yordama ve ilişki durumuna bakıldığında, travma ölçeğinin karanlık üçlü ölçeğini açıklamadığı belirlenmiştir. Elde edilen regresyon modeline göre ilişki değerinin çok düşük bir değer olması da bunun bir kanıtı olarak öne çıkmaktadır. Çocukluk çağı ruhsal travmalarının karanlık üçlü kişilik özelliklerini yordayıcı rolünde duygusal istismar ve cinsel istismarın düşük düzeyde pozitif bir etkisi söz konusu olmuştur. Yüksek düzeyde bir yordama saptanamadığı için hipotez doğrulanmamıştır. Aynı zamanda verilere uygulanan 3 aşamalı regresyon analizler, çocukluk çağı ruhsal travmaları ile karanlık üçlü kişilik özellikleri arasında nevrotik savunma mekanizmalarının aracı rol oynamadığını saptamaktadır. Karanlık üçlü ölçeğinin çocukluk çağı ruhsal travma ölçeği tarafından yordanmasında, immatür savunma mekanizmalarının da aracı rol oynamadığı saptanmıştır. Çocukluk çağı ruhsal travma ölçeği sadece immatür savunma biçimini yordamaktadır. Yapılan bir araştırmada çocukluk çağı ruhsal travmaları ve savunma mekanizmaları arasında korelasyon değerleri anlamlı bulunmuştur. Travmanın savunma biçimleri üzerindeki anlamlı etkisi üzerinde, 500 kişilik bir katılımcının yer alması ve demografik özelliklerdeki dağılımın etkisi olduğu düşünülmektedir (Bahadır, 2019).

Araştırma sonucunda, öne sürülen hipotezlerde istenilen ilişkinin bulunamamasının, araştırmaya katılan katılımcıların demografik özelliklerinde yer alan yaş, cinsiyet, eğitim durumu gibi etkenlerin homojen yapıda olmaması gibi özellikler bağlamında olduğu düşünülmektedir. Aynı zamanda bu duruma yapılan çalışmada sorulara net veya doğru cevapların verilmemesi, boş cevapların bulunması gibi durumlar etken olarak belirtilebilir. Bu çalışmanın sınırlılığı 18 yaş altı katılımcıların dahil edilmemesi ve çok sayıda katılımcıya ulaşamaması yönünde olmuştur. Bu açıdan daha geçerli ve güvenilir çalışmalar için daha fazla katılımcı dahil edilebilir. Çalışmanın yaş ve eğitim durumu gibi seyrek grubunda kriterlere uygun olan katılımcı sayısı artırılabilir. Yapılacak paralel çalışmaların daha fazla ve homojen katılımcı kitlesiyle telafi edilerek farklı araştırma yöntemleriyle zenginleştirilmesi önerilmektedir. Bu bakımdan ileri çalışmalarda daha ayrıntılı veya daha fazla katılımcı ile yapılacak olan araştırmalarda ele alınan hipotezlerin daha kesin sonuçlar vermesi beklenebilir.

KAYNAKÇA

Acehan, S., Bilen, A., Ay, M.O., Gülen, M., Avcı, Ak., İçme, F. (2013). Çocuk İstismarı ve İhmalinin Değerlendirilmesi, Arşiv Kaynak Tarama Dergisi, 22(4), ss.591-614.

Aktepe, E. (2009). Çocukluk Çağı Cinsel İstismarı, Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 1, ss.95-119.

Bahadır, E. (2019). Erken Dönem Uyumsuz Şemaları ile Savunma Mekanizmaları Arasındaki İlişkilerin Çocukluk Çağı Travmaları Açısından İncelenmesi, Yüksel Lisans Tezi, Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.

Barlak, M.S. (2012). Antisosyal Kişilik Bozukluğu Olan Bireylerde Psikopati Düzeyinin Disfonksiyonel Şemalar VE Zihin Kurami Yetenekleriyle İlişkinin Belirlenmesi, Gülhane Askeri Tıp Akademisi Haydarpaşa Eğitim Hastanesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Servis Şefliği Uzm.

Brody S, Carson CM. (2012) Brief Report: Self- Harm is Associated with Immature Defense Mechanisms but not Substance Use in A Non-Clinical Scottish Adolescent Sample. *Journal of Adolescence*, 35(3), ss.765-7.

Dam, D., Korver-Nieberg, N., Velthorst, E., Meijer, C., Haan, L. (2014). Childhood Maltreatment, Adult Attachment And Psychotic Symptomatology: A Study In Patients, Siblings And Controls. *Social Psychiatry & Psychiatric Epidemiology*, 49(11), ss.1759- 1767.

Doğruer, N. (2019). Çocukluk Çağı Travma Yaşantılarına Sahip Yetişkinlerde Psikolojik Dayanıklılık ve Affetme, Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Lefkoşa, ss.7-21.

Furnham, A., Steven, C., Richards, S.C., Paulhus, D.L. (2013). The Dark Triad of Personality: A 10 Year Review, 7/3, ss.199-216.

Güney, S., Mandacı, G. (2009). Makyavelizm ve Etik Algısı İlişkileri: Bankacılık Sektöründe Bir Araştırma, H.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 27, 2, ss.83-104.

Hafizoğlu, A.D. (2019). Üniversite Öğrencilerinin Savunma Mekanizmaları ile Duygusal Şemaları Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi, İstanbul Sabahattin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, ss.30-40.

Hodson, G., Hogg, S.M, Macinnis, C.C. (2009). The Role of “Dark Personalities” (Narcissism, Machiavellianism, Psychopathy), Big Five Personality Factors and İdeology in Explaining Prejudice, 43, ss.686-690.

Kanten, P., Yeşiltaş, M., Arslan, R. (2015). Kişiliğin Karanlık Yönünün Üretkenlik Karşısı İş Davranışlarına Etkisinde Psikolojik Sözleşmenin Düzenleyici Rolü, Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 29(2), ss.365-391.

Kring, A.M., Johnson S.L., Davison, G., Neale, J. (2017). Anormal Psikolojisi, Ankara, Nobel Yayıncılık, ss.464-489.

Lee, K., & Ashton, M. C. (2005). Psychopathy, Machiavellianism, and Narcissism in the Five-Factor Model and the HEXACO model of personality structure. *Personality and Individual Differences*, 38, ss.1571-1582.

Özer, Ö., Uğurluoğlu, Ö., Kahraman, G., Avcı, K. (2016). Hemşirelerin karanlık kişilik özelliklerinin sosyo-demografik değişkenler açısından incelenmesi. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(3), ss.205-218.

Özsoy, E., Ardıç, K. (2017). Karanlık Üçlü'nün (Narsisizm, Makyavelizm ve Psikopati) İş Tatminine Etkisinin İncelenmesi, *Yönetim ve Ekonomi*, 24(2), ss.391-406.

Özsoy, E. (2019). Yöneticilerin Karanlık Kişilik Özelliklerinin Çalışanların Tükenmişlik Düzeylerine Etkisi, *Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 22(1), ss.194-203.

Öztürk, E. (2003). Travma Kökenli Dissosiyatif Bozukluk Vakalarının Ailelerinde Çocukluk Çağı Travmalarının Sıklığı, *Journal of Trauma Practice*, 4(3), ss.287-303.

Öztürk, E., Derin, G., Okudan, M. (2020). Üniversite Öğrencilerinde Çocukluk Çağı Travmaları ile Savunma Mekanizmaları ve Kendine Zarar Verme Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, *Türkiye Klinikleri Adli Tıp ve Adli Bilimler Dergisi*, 17(1), ss.10-24.

Paulhus, D.L., Williams, K.M. (2002). The Dark Triad of Personality: Narcissism, Machiavellianism and Psychopathy. *Journal of Research in Personality*, 36, ss.556-563. DOI:10.1016/S0092-6566(02)00505-6.

Rezan A, Eroglu Ç. (2012). Psychometric Properties of Turkish Version of Childhood Trauma Questionnaire Among Adolescents with Gender Differences. *Psychology*, 3(10), ss.916-22.

- Saltoğlu, S. (2018). The Role of Coping Style As a Mediator Between the Dark Triad and Psychological Well-Being, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Saner, S. (2016). Çocuk Cinsel İstismarı ve Zor Açığa Çıkması. Bilgilendirme Dosyası.http://www.psikiyatri.org.tr/uploadFiles/219201618057-CocukCinsel_istismar_bilgilendirme_dosyasi.pdf adresinden alınmıştır. (Erişim Tarihi: 15.05.2020).
- Tıraşçı, Y., Gören, S. (2007). Çocuk İstismarı ve İhmali. Dicle Tıp Dergisi, 34(1), ss.70-74.
- Tozar, M.Z. (2019). Karanlık Üçlü Kişilik Özelliklerine Göre Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Doyumları, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, ss.37-59.
- Uğurlu, Z., Gülsen, İ.A. (2004). Çocuk Hakları ve Hukuki Bağlamda Çocuğun İhmal ve İstismardan Korunması, Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi, 1,1, ss.1-24.
- Vaillant, G.E. (1971). Theoretical Hierarchy of Adaptive Ego Mechanisms. Archives of General Psychiatry, 24(2), ss.107-118.
- Weinberg, R. S. (1989). Anxiety, Arousal, and Motor Performance: Theory, Research, and Applications. Anxiety in sports: An international perspective, ss.95-116.
- West, A.E. (2018). Yetişkin Bağlanma Stillerinin Savunma Mekanizmaları ve Yaşam Doyumuyla İlişkilerinin İncelenmesi, Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, ss.13-25.
- Yılmaz, N., Gençöz, T., Ak, M. (2007). Savunma Biçimleri Test'nin Psikometrik Özellikleri: Güvenilirlik ve Geçerlik Çalışması, Türk Psikiyatri Dergisi, 18(3), ss.244-253.